

- тренінге: характеристики и использование. Практическое пособие для тренера. — СПб.: Речь, 2010. — 189 с.
3. Копытин А.И. Практикум по арт-терапии / Под ред. А. И. Копытина. — СПб.: Питер, 2001. — 448 с
4. Лебедева Л.Д., Энциклопедия признаков и интерпретаций в проективном рисовании и арт-терапии. / Л.Д.Лебедева, Ю.В.Никанорова, Н.А.Тараканова // СПб.: Речь, 2006. — 336 с.
5. Молчанова О.М. Застосування малюнкових арт-терапевтичних методик для професійного самовизначення студентів. / О.М.Молчанова // Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки: збірник наукових праць / [редколегія: Т.С.Плачинда (голов. ред.) та ін.]. - Кропивницький: КЛА НАУ. 2017. – Вип. 1. – 111-116 с.

УДК 159.9

Моначин І.Л.

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології ТНТУ
ім. І. Пулюя
monnainna@gmail.com

ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ТА ОСВОЄННЯ «НАВИКІВ МАЙБУТНЬОГО» У СФЕРІ ПСИХОЛОГІЇ

Проблеми самовизначення є актуальними як для зарубіжної, так і вітчизняної психологічної думки. Зміни, що відбуваються в суспільстві, вимагають від особистості здібності адаптуватися до них, знаходити місце в змінній ситуації суспільства, активно вмішуватися в них, спрямовуючи ці зміни в потрібне для себе русло. Якщо врахувати, що загальна кількість змін у світі – технологічних, політичних, соціальних – у найближчому майбутньому буде настільки великою, що зрозуміти до чого готувати нам нинішніх студентів, ми просто не зможемо. А це означає, що потрібно готувати людину так, щоб вона максимально варіативно могла реагувати на виклики у світі, що змінюється.

Сьогодні дуже популярним є термін VUCA-світ, англійською він означає мінливий, непередбачуваний світ [1; 2]. VUCA розшифровується, як volatility, uncertainty, complexity, ambiguity. Вперше концепцію VUCA почали використовувати американці у збройних силах. Полковник Стефан Гаррос, перед яким стояла задача: як необхідно діяти, коли бойова обстановка постійно змінюється, запропонував концепцію VUCA, яка дуже добре описувала ситуацію. Українською ми можемо це назвати «обана». І це не розшифровка аббревіатури, це її суть. То якою ж повинна бути людина, щоб справитись, наприклад, з повідомленням, що його сфери діяльності більше немає, або її замінив робот. Чи відбулися певні політичні зміни, і вашої країни не існує. До речі, схожу подію вже переживали на початку 90-х, коли Україна стала незалежною і усі повинні були швидко пристосуватися до нових умов. Складною, важкою ситуацією є і теперішня війна на території нашої держави.

Ситуація «обана» може бути прикріплена до будь-якого місця в світі. Не можна сказати: «Я виїду до Нової Зеландії, де ніколи такого не буде». Буде де

завгодно. Щоб справитися зі складною непередбачуваною ситуацією в житті, людина повинна володіти такими рисами. По-перше, найбільш адаптивними до vuca-світу будуть ті, хто розуміє, що може надіятись лише на себе. У них добра фізична підготовка, емоційна стійкість, наполегливість та готовність діяти. По-друге, до vuca-світу звикають люди з підприємницькими якостями – які можуть в умовах невизначеності приймати рішення, діяти, бачити можливості (а не лише загрози), вміють розвиватися, самоорганізовуватися й організовувати свою діяльність.

Відповідно, наступне покоління має оволодіти основною якістю – можливістю реагувати на невизначеність позитивно. Типу: «О, знову щось нове і що ми з цим можемо зробити?» Така реакція притаманна дітям, котрі все сприймають за допомогою дослідницької поведінки. Отже, починаючи з початкової школи, потрібно створювати такі програми, такі ситуації, у яких кожна дитина не втрачатиме можливість активно діяти, споглядати і тим самим зможе справлятися з невизначеністю.

П. В. Лушин – доктор психологічних наук, професор, автор екофасилітативного підходу вказує, що VUCA-особистості – це тип особливих людей, яким вдається виходити за рамки існуючих стереотипів: вони обдаровані, займаються складними видами діяльності, швидко і глибоко їх освоюють. Для них є природнім середовище VUCA-світу, вони розвивають свої можливості і їх соціальна функція – допомагати розкрити можливості іншим, які володіють ними, але в якості зони найближчого розвитку [2].

Ми можемо визначити «навички майбутнього», які необхідні для сучасних людей та сучасного VUCA-світу:

- *Самоорганізація* – як одна з найбільш затребуваних навичок – вміння організувати свій день. Дотримання балансу між роботою та особистим життям, захопленнями і турботою про здоров'я мають значний вплив на успіх.
- *Знання іноземних мов.* Кажуть: скільки мов ти знаєш – стільки разів ти людина. Знання англійської – вікно до глобалізації. А друга іноземна мова може бути і професією, і додатковою перевагою на ринку праці.
- *Фінансова грамотність* – сукупність знань, навиків та установок у сфері фінансової поведінки людини. Хто вміє вправлятися зі ста гривнями, той зможе й розпоряджатися і мільйонами.
- *Творче мислення* – це прагнення до інтелектуальної новизни у вирішенні завдання (проблеми), здатність бачити предмет під новим кутом зору і продукувати ідеї у невизначеній ситуації. У VUCA-світі творче мислення розглядається як здатність придумувати оригінальні ідеї, проекти і знаходити рішення завдань, покращувати життя, взаємостосунки.
- *Базові знання з ІТ.* Необхідність в ІТ- фахівцях різного профілю сьогодні дуже висока, тому необхідно постійно поглиблювати знання у цій галузі.
- *Проактивність.* Ми несемо відповідальність за власні рішення і дії. Вміння відстоювати свою думку і брати на себе відповідальність, доводити справу до кінця і розуміти свої прагнення, уміти заявляти про свої бажання – необхідні навички сучасної людини.

- *Взаємодія і співпраця.* Велике мистецтво працювати в команді, відчувати командну роботу, вміти розподілити обов'язки в команді. Команда може зробити те, що не під силу одній людині, а вміння побачити сильні сторони усіх учасників команди – це одна з головних навичок справжнього лідера.

- *Презентація ідей, нові знання та методи.* Щоб отримати бажане, не можна сидіти і чекати, що хтось зверне увагу на твій талант. Необхідно розвивати навички самопрезентації. Просувати себе і використовувати для цього будь-яку можливість. Отримувати нові знання і навички сьогодні повинна кожна людина незалежно від віку. Саме в цьому полягає суть інвестицій у людський капітал: частину вільного часу необхідно вкладати у своє навчання, бо можна застрягти в минулому.

- *Крос-культурне спілкування і комунікація.* Взаємодія з людьми різних культур, національностей і рас, повага до їхніх традицій, переконань і норм стають запорукою успішного міжнародного спілкування. Левова частка ефективного розвитку бізнесу залежить від вміння встановлювати контакти, доносити думки до співрозмовника, слухати і чути. Управління комунікаціями в усіх формах – ще одна необхідна сьогодні навичка.

- *Відповідальність і адаптивність.* Сучасний світ вимагає особистісної відповідальності, гнучкості в різних ситуаціях, встановлення високих стандартів для себе і для інших. Важливим є розуміння необхідності навчання, вміння знаходити потрібні ресурси, трансформувати знання з однієї сфери в іншу.

Сьогодні все частіше ми чуємо про продовження життя людини. Людство постійно збільшує тривалість життя. І коли ми знайомимося з науковими дослідженнями в генній інженерії, то розуміємо, що в скорому майбутньому вік 120 років буде звичною нормою. І тому людина зможе змінювати до 5 сфер діяльності протягом життя. Важливо сприймати це як норму, а не трагедію. У теперішній час найкраще, до чого ми можемо готувати молоде покоління, – це до зустрічі з невідомим і вміння робити вибір. Частіше ставити питання, а не вирішувати замість них. На виклик VUCA-світу уже існує і VUCA-відповідь, яка має таку ж аббревіатуру: Vision (бачення) – необхідно постійно доносити сенс мети, щоб люди розуміли і бачили, куди і для чого вони йдуть. Understanding (розуміння) – емпатія, розуміння, що відбувається з людьми, які їх очікування, надії, страхи та бажання. Постійне дослідження нових ідей, можливостей і пошук конструктивної критики. Clarity (ясність) – відкидання

всього лишнього, щоб побачити суть. Використання власного дару знань. Довіра своїй інтуїції і досвіду. Системне мислення, розгляд проблем з глобального погляду. (динамічна системи, система взаємодій та взаємозалежних частин). Agility (рухливість, кмітливість) – швидка адаптація до змін наслідків і прийняття рішень з упевненістю. Учитися на помилках і постійно шукати нові шляхи, які допоможуть стати кращими в тому, що ми робимо.

Література

1. Лушин П. В. Гибридная жизнь: как выживать, когда все привычное рушится?: [текст]/П.В.Лушин.—Киев, 2014. — 24с.

2. Лушин П. Когда хаос и неопределенность внутри: VUCA– люди / https://www.ecopsyfacilitation.com/load/p_v_lushin_kogda_khaos_i_neopredelennost_vnutri_vuca_ljudi/1-1-0-82

Paed Dr. Mgr. art. Andrej Môcik,
special assistant
Catholic University in Ružomberok,
Theological Faculty in Košice,
Theological Institute in Spišská
in Spišské Podhradie

DEVELOPMENT OF PSYCHOLOGICAL COMPETENCIES OF SINGING TEACHER AT THE INSTITUTE OF SACRAL ART OF CU IN SPIŠSKÁ KAPITULA IN SPIŠSKÉ PODHRADIE

ABSTRAKT

This work deals with the development of singing teacher competences at the Institute of Sacral Art of the Faculty of Arts, Charles University in Spišská Kapitula in Spišské Podhradie with regard to their requirements of the Second Vatican Council for liturgical singing, trying to bring the line with the school education system and offering didactic procedures to elementary art schools in teaching singing.

Vatican II and Musicam Sacram instruction

The Second Vatican Council (1962 - 1965) was the last epochal and mark in liturgical music and the whole church. Its aim was the so-called. *aggiornamento* - modernizing, rising to today's level, opening to the world. In the field of the liturgy, the program and the effort to adapt to the demands of the time meant Lexmann, 2015, p.263.

In the development of the liturgy before the Council, the status of the liturgical singing was largely unclear. Prior to the Council, Mass was sung by singers if they existed in the country at all (Unified Catholic Singer in Slovakia, 1937), or prayed quietly. All the texts sung by the priest, the choir, or the assembled people had to be recited by the priest. In service with folk singing, the singing of the people overlapped the "private" recitation of the Masses with the priests, often sung on a theme other than the Mass Form.

This reform led to the uplift of the liturgy and, in particular, to the more active participation of believers in the liturgy, with the possibility of using the national language. Until then, it was forbidden to sing in the national language for liturgical acts, or its use had to be legally permitted under given conditions.

The use of national, literary languages in the liturgy has increased to a greater extent than expected (Lexmann, 2015, p.254). The old Latin melodies were translated into national languages, adapted to the national liturgical text, but in terms of meaning, they had to coincide with their Latin origin. Thus, the unity of the Latin Roman Liturgy with the national languages was compatible.